

R. Kuodis: priėjome nelygybės aklavietę

2016-11-21 / 09:54 — [Vladimiras Laučius](http://www.lrt.lt/paieska/#/content/Vladimiras%20Lau%C4%8Dius/s_media/off/s_pages/off) (http://www.lrt.lt/paieska/#/content/Vladimiras%20Lau%C4%8Dius/s_media/off/s_pages/off), [LRT.lt](http://www.lrt.lt/paieska/#/content/LRT.lt) (<http://www.lrt.lt/paieska/#/content/LRT.lt>)

Vakarų ekonominė ir politinė sistema vis labiau pajungiama saujelės turtingųjų naudai. Neoliberalizmas pavojaingas nuostatas, bando talžyti save ašutiniu rimbū ir aiškinti, kad nepakankamai atkakliai laikė

„Politinėje scenoje dabar vykstantys dalykai atspindi visuomenės nepasitenkinimą tais procesais. Neoliberalizmas mąstymo skatinama nelygybė, jo požiūriu, yra ir vienas svarbiausių masinės emigracijos veiksnių Lietuvoje, ir n

– Rinkimus laimėję „valstiečiai“ žada mokesčių reformą, kurią kai kas jau iš peties kritikuoja. Gal galite užmokesčio neskirstymas į darbuotojo ir darbdavio dalis?

– Penkiolika metų kalbu apie tai, kad valstybės apžiotos funkcijos yra neadekvačiai finansuojamos. Tai lėmė viešųjų standartų nuosmukį; policininkai, muitininkai, kiti biudžetiniai – į korupcinius sandėrius. Akivaizdu, kad sistė

Buvau parengęs mokesčių reformos paketus bent trims premjerams nuo Algirdo Brazausko iki Algirdo Butkevičiaus. Privatizuoti jau pusiau privatizuotus viešuosius sektorius (įteisinti mokėjimus medikams, studentų mokėjimą iš s

Kuriuo iš šių kelių eiti – politinis klausimas. Manau, kad bus abiejų kelių mišinys. Aukštajame moksle studentai mokosi savo investiciją. Kita vertus, negalime toleruoti situacijos, kai biudžetinių atlyginimų devintus metus nėra kel

Pagrindinės mano siūlomos mokesčių reformos kryptys yra trys. Pirmoji – sutvarkyti aiškiai išreikštus mokesčių sistemą, sumažinant verslo formų įvairovę (jų dabar yra keliolika rūšių), paliekant iš esmės tik tris: AB, UAB ir

Trečia kryptis – „Sodros“ reforma, apjungiant darbdavio ir darbuotojo įmokas (nes visos įmokos iš esmės yra tik nesuvokdamos, ką daro, atsisako 31 proc. algos. „Sodros“ mokesčių reikėtų paversti skaidriu taupymo senatvei in

– Kodėl apskritai Lietuvoje buvo atskirtos vadinamoji darbdavio ir darbuotojo mokesčių dalys?

– Todėl, kad Lietuvoje, kuriant mokesčių įstatymus, darbo kodeksus, vyrauja teisinė, o ne ekonominė logika. Težiū žvelgia giliau – ar iš tiesų tas, kuriam skirta prievolė, moka tą mokesčių.

Antai 1993 metais įvestas PVM. Atrodytų, šis mokesčių buvo įvestas verslui. Tačiau kainos pakilo PVM tarifu kaimo įmokai: jis ją paima iš darbuotojo algos. Teisininkai ir juolab politikai šitų dalykų nesupranta. Todėl politikai reikalauja darbuotojus. Taip nutiko ir 31 proc. „Sodros“ įmokai. Ir taip politikai paskatino „vokelius“.

Politikai, deja, net nesupranta bazinių sąvokų – tokių, kaip „progresinis mokesčių“. To iki šiol nesuvokia seniai paminėtas diferencijavimas, bet ir įmokų lubų daugiausiai neturintis, bet išmokų grintis turintis „Sodros“ mokesčių (GPM I) didysis progresyvumas.

– Ar tiesa, kad, įgyvendinus šią reformą, atlyginimas po mokesčių padidės, nes esą sumažės bendras apmoke

– Vienas mano senų siūlymų – įstatymu pakelti visas algas „ant popieriaus“ 31 proc., pripažįstant tą faktą, kad ir bus pilna alga, sutapsianti su darbdavio sąnaudomis.

Reikia panašaus įstatymo į tą, kuris kainas litais perskaičiavo į kainas eurais. Vietoje dabartinio 55 proc. apmokestinimo mokesčių, o skaidrus indėlis „Sodroje“.

R. Karbauskis. BNS nuotr.

– **R. Karbauskis jau užsiminė apie galimas mokestines išimtis užsiimantiems individualia veikla ar dirban**

– Kaip jau minėjau, pakaktų trijų verslo formų vietoje dabartinių keliolikos. Dauguma individualiai dirbančių yra tuo, kad vestų apskaitą pinigų srauto pagrindu. Tai būtų didžiausias palengvinimas smulkiąjam verslui – nereikė

Nebeliktų individualių pusiau verslininkų, pusiau darbuotojų, nes visi būtų save įdarbinę. To reikia tam, kad būtų daryti. Dabar tas neatskyrimas išnaudojamas kaip pretekstas turėti mažesnę apmokestinimą. Esą neaišku, kur, tar kone kiekviena verslo forma turi savo atskirą mokesčių sistemą.

– **JAV sudėtinga mokesčių sistema, kaip teigiama, atsirado dėl interesų grupių lobizmo. O kodėl ji tokia s**

– Priežastys – panašios. Visos visuomenės linksta į „gyvulių ūkio“ režimą. Vieni politikai nori privilegijų žemės pensiją).

Tačiau visos tos privilegijos yra antikonstitucinės ta prasme, kad pažeidžiamas „horizontalaus“ teisingumo princ. Kitaip tariant, negalime diskriminuoti žmonių pagal tai, kokiam sektoriuje jie dirba. Nes tai veda į aklavietę. Nė kanalizaciją, nusipelno daug didesnių mokesčių lengvatų dėl labai nemalonaus savo darbo pobūdžio. Bet jie kaž

– **Ar yra tiesioginis ryšys tarp painios mokesčių sistemos ir korupcijos?**

– Akivaizdu. Politikai nori įtikti atskiroms interesų grupėms. Todėl turime ūkininkus, kurie beveik nemoka jokių „išsiperkančių“ santykinai mažais mokesčiais nepriklausomai nuo pajamų.

– **Kaip prognozuojate – ar R. Karbauskis leis ūkininkams išlikti tokia privilegijuota grupe?**

– Jei ryžtumėmės tikrai reformai, tai bet kuri palikta išimtis badytų akis. Galiausiai nebeaišku, kas iš viso to jova visuomenė negauna grynosios naudos. Mokesčių sistema tampa griozdiška, o didžiausiais naudos gavėjais tampa mokesčių supaprastinimo vektorius buvo atmetas, ir jį atmetė kaip tik buvę mokesčių konsultantai. Jie sakė neb

– **Su permainų šūkais daugiausiai balsų šiomet laimėjo dvi politinės jėgos – „valstiečiai“ ir konservatoriai pažadų?**

– Politinis procesas dreifuoja populistinės retorikos link. Jei kažkas žada pakelti minimalią ar vidutinę algą, tai ir autobusų arba partijų lankstinukuose. Visos partijos dalyvauja šiose skaičių lenktynėse – kas pasiūlys didesnę algą po 15 proc.

Į partijų programas reikėtų žiūrėti su humoru, nes jos yra ekonominio neraštingumo apraiškos. Reikia ilgai kapst pasizymi vilties triumfo prieš protą retorika. Žada pritraukti krūvas investicijų, kad gyvenimas Lietuvoje sužydė

Užsienio investicijas lemia ne tiek pelno mokesčio dydis, kiek tokie gravitaciniai veiksniai, kaip rinkos dydis, pameš atrodome prastai. Žmonių išvykimas labai neigiamai veikia paklausą ir jos bei darbo jėgos perspektyvas.

Todėl, kad ir kokį pelno mokesť ar lankstų Darbo kodeksą siūlytume investuotojui, jis pirmiausiai žiūrės į minėt politikai, paprastai būna arba investuotojų lūkesčių dešimtuko pabaigoje, arba net antrame dešimtuke.

– **Naujoji valdžia kaip vieną pagrindinių problemų įvardija emigraciją. Ar tikite, kad „valstiečių“ vyriaus**

– Mano kuklia nuomone, emigracijos mastus galima paaiškinti tik žvelgiant per laimės ekonomikos, kuri pabrėž išsivystymą, žmonės neturėtų bėgti iš Lietuvos, kurios ekonominis augimas pastarąjį dešimtmetį buvo vienas gre

Tačiau laimės ekonomikos akcentai – ne mažiau svarbūs. Kaip tas ekonomikos augimas pasiskirsto? Kitaip taria kišenėse, ypač Vilniuje. Žmonės pradeda bėgti iš regionų, kuriuose jų pajamos yra artimos išgyvenimo ribai. Bė

Šis veiksnys buvo iš esmės ignoruotas visų valdančiųjų. Paradoksalu, bet socialdemokratai prieš rinkimus kalbėjo to grąžina skurdo sąvoką į politinę programą? Tai ir ciniška, ir simboliška.

Kitas laimės ekonomikos akcentuojamas veiksnys yra teisingumas – ar kaimyno uždirbtos pajamos uždirbtos tei labai daug. Daug pajamų gaunama iš korupcijos, šešėlinės ekonomikos, nepotizmo. Tai labai blogina moralinį k

Šalia emigracijos, savižudybių, alkoholizmo, korupcijos lygių, kurie atspindi visuomenės būklę, svarbus ir socialinio grindų. Visi šitie dalykai paaiškina, kodėl mes taip linkę masiškai emigruoti, palyginti, tarkime, su estais, kuriems pasitiki politinė sistema.

BNS nuotr.

– Partijos laužo ietis ir kelia ideologines vėliavas dėl tokių dalykų, kaip partnerystė, dirbtinis apvaisinimas pasaulėvaizdžių susidūrimo. Iškyla tik pavieniai ginčytini dalykai, kaip antai atominės elektrinės statyba, dabartinio kapitalizmo kritikos?

– Didžioji problema šioje srityje – tai aktorės Sandros Bullock „problema“. Kai jos vaidinamos herojės policinin atsakė, kad pirmiausia – sugriežtinti bausmes už lygtinio paleidimo metu padarytus nusikaltimus. Kai visa salė n

Mūsų valdžios iki šiol gyvendavo be rimto prioritetų sąrašo, visus darbus traktuodamos kaip lygiaverčius. Toks, pirmąkart sudarė biudžetą eurai. Kaip mes galime vertinti tokį pasiekimą? Tai ne pasiekimas, o paprasta aritme

Darbams reikia suteikti svorius. Neatliktos rimtos reformos tada galėtų būti vertinamos kaip vyriausybės nesėkn smulkmenos, kaip pavardžių rašyba, turėtų būti atitinkamai vertinamos.

Panaši problema egzistuoja teisėsaugoje. Teisėsaugos sistemai labai patogiu vienodai traktuoti vištos vagystę ir ž Statistiką galima pagražinti sugaudant visus vištų vagis, o rimtus politinės korupcijos atvejus – sukišti į stalčių. 1

– Sakėte, kad nelygybė yra viena pagrindinių emigracijos priežasčių. Bet tai – ne tik Lietuvos bėda. Skelb turtingiausių ir visų kitų. Kur link šiuo atžvilgiu juda Vakarų pasaulis? Ar lygybės principą puoselėjan

– Drastiška turtinė nelygybė nėra suderinama su demokratija, nes ilgainiui tas 1 proc. pajungia sau ir politinę sis jam įstatymus, dereguliuodama arba suteikdama jiems mokestines privilegijas. Ant didelės nelygybės pamatų ne turtingieji statusis didžiules tvoras, atsitverdami nuo varguomenės, kurią laikys pavojinga.

Didžiausia nelygybė yra anglosaksiškame pasaulyje, ir tai – neatsitiktinis dalykas. Nes neoliberalios reformos, si „lašėjimo“ (trickle down) teorijos (duokime turtingiesiems daugiau pinigų, ir jie jais galbūt pasidalins) propagav dalykai atspindi visuomenės nepasitenkinimą tais procesais. Neoliberalizmas išsisėmė, ir tai suvokia vis daugiau

– Bet juk pastaruoju metu dažnai skelbiama, kad išsisemia anaipol ne neoliberalizmas, o socialinės gerov

– O ką mes suvokiame kaip socialinės gerovės valstybę? Tai – politinės filosofijos klausimas. Johnas Rawlsas ir nežinojimo uždangos“. Kai nežino, kokios lyties, odos spalvos, natūralių gebėjimų ir pan. bus realiame gyvenim ne visiškai lygiam – pajamų paskirstymui. Visiška rezultatų, o ne starto sąlygų lygybė nesuteiktų jokių paskatų t

Gerovės valstybės modelis neatsitiktinai koreliuoja su laimės indeksu. Tai matome Skandinavijoje, kurioje yra d vadovų ir darbininkų algų. Kąkada buvo normalu, kad vadovas uždirba 20 kartų daugiau už paprastą darbuotoj daugiau – sugebėjimo pajungti sistemą savo naudai padarinys? Atsakymas – akivaizdus.

Tie, kurie sako, kad pasauliui reikia didesnės lygybės, dažnai pašiepiami kaip marksistai-leninistai. Bet klausim nepateisinamu skurdu. Pasaulyje daugėja tiek nepateisinamo turto, tiek nepateisinamo skurdo.

Toks vadovų algų augimas nepateisinamas, kaip ir finansų pasaulio išsipūtimas iki nežmoniškų proporcijų. Finai suteikti jai gyvybingumo. Socialinis mobilumas mažėja, socialinių kopėčių laipteliai tolsta vienas nuo kito, vis d reikia spręsti šitas problemas, manau, galėtų sutikti net liberalai.

BNS nuotr.

- **Bet taip išeina, jog kol kas Vakarų pasaulis pralaimi kovą su nepagrįstu turtėjimu ir skurdu?**
- Užtat pasekmes matome politikos scenoje. Politika tampa populistiška, radikalėja, rinkėjai mėgina surasti papr padarinius.
- **O kai „gelbėtojai“ problemų neišspręs? Sulauksime revoliucijų?**

– Jei gelbėtojai bus tokio tipo, kaip „drakonas mirė – tegyvuoja drakonas“, tai ves tik prie dar didesnio visuomenės revoliucijomis. Lieka tikėtis, kad ateis sąmoningumas ir iš verslo, kuriam greitas pelnas nebūtų vienintelė paskat padarinius makrolygiu.

Beje, kalbant apie naująjį Darbo kodeksą: jei verslas galvoja, kad nuspaustos algos ir mažesnis darbuotojų saugumas nuolatinio, pastovaus užsiėmimo, kurį kapitalizmas kartais nutraukia nedarbo laikotarpiais, virsta masine darbo imeninkas, bet, jei neturi užsakymų, tavo vaikai vakare liks nevalgę, – tai nepanašu į pažangos kryptį.

Pasaulis dar turės diskusijų apie tai, ką kapitalizmo transformacija į tokį nepastovų projekcinį darbą reiškia pačia

– Markas Blythas kritikuoja europinę „diržų veržimosi“ politiką knygoje „Austerity“ (2012) ir sako, kad padarins. Valstybės prisiima bankų gelbėjimo našta ir pačios klimpsta. Pasak Blytho, „griežtas taupymas sumokėti kažkas kitas.“ Ar sutinkate su Blytho vertinimu?

– Akivaizdu, kad euro zonai reikia ekonominės paradigmos pokyčio. Nes tai – vienintelis pasaulio regionas, kur ne Europoje. Reikia keisti „diržų veržimosi“ paradigmą, nes tai yra savęs naikino procesas. Galima susiveržti ekonomiką. Europos pavyzdys liudija, kad krizę pavyko suvaldyti tik dramatiškomis ir „nekonvencinėmis“ ECE

Apie tai, kaip veikia ekonomika, praėjusio amžiaus šeštajame dešimtmetyje buvo žinoma net geriau nei dabar. C vadinamosios Čikagos mokyklos ir politiškai išbandyta Ronaldo Reagano, Margaret Thatcher bei jų imitatorių e

Neoliberalizmas a priori atmata prielaidą, kad finansų sektorius gali tapti per didelis ir siurbti iš ekonomikos gyv finansų sektorius turėjo infrastruktūrinį statusą ir buvo griežtai reguliuojamas, ribojant kredito augimo tempus. T visomis iš to plaukiančiomis pasekmėmis: milžinišku visuomenės įsiskolinimu, dažnėjančiomis ir didėjančiomis

Kita vertus, anglosaksiškajam finansų pasauliui šiuos procesus pavyko slėpti – kaip antai augančio atotrūkio tarf produktas, kurio gaminama vis daugiau, nors algos nedidėja? Vienintelis šaltinis yra skolinimasis. Jei kaip darbu galima tik iš skolinimosi. Bet skolinimasis nėra tvarus procesas, jis privačiame sektoriuje turi savo ribas, kurias į

– Ką manote apie Davido Graeberio teiginį, jog technologijų pažanga nepalengvina žmonijos darbo našto: Britanijoje XX a. pabaigoje turėtų sutrumpėti iki 15 valandų? Anot D. Graeberio, dirbama daug, už sunk beprasmiškų profesijų atstovams.

– J. M. Keynesas vadovavosi nuostata, kad dėl technologijų pažangos mūsų materialinė gerovė didės. Dėl mažėję tokius, kaip pasitenkinimą teikiantis laisvalaikis. Kitaip tariant, žmonės ims abejoti, ar verta uždirbti dešimtam p Keynesas nepamatė vieno svarbaus dalyko: kad žmonės įtraukiami į žiurkių lenktynes dėl statuso. Savo ruožtu ž

Tarkime, kaimynas nutarė leisti vaiką į geresnę mokyklą. Tam, kad turėtų, kuo susimokėti, jis ima dirbti papildomai mokyklą. Arba kaimynas nusiperka prabangų automobilį, kuriuo puikuojasi. Siekdami statuso, žmonės nevaling aštuonių ryto iki aštuonių vakaro, beveik neturi atostogų, ir visa tai – vardan ko?

Sistema įtraukia į nesibaigiančio bėgimo ratą, iš kurio neįmanoma ištrūkti be rimtų asmeninių padarinių. Todėl, beprasmiško statuso siekimo, žiurkių lenktynių ir materialinių dalykų reikšmės pervertinimo.

Skandinavija yra pavyzdys, kaip tą galima daryti – valdžia sąmoningai pradeda mažinti savaitinių darbo valandų smarkiai baudžia bandymus įsivelti į beprasmiškas lenktynes dėl statuso. Be to, puikuotis turtu Skandinavijoje –

Uždirbame daugiau, bet laimės nedaugėja, nes kiti veiksniai atsveria pajamų įtaką laimei. Apie tai byloja laisvalaikis virsta ligomis. Nuo visų šitų dalykų vidutinio baltosios rasės JAV vyro gyvenimo trukmė pradėjo trumptėti. Štai

O dėl tų D. Graeberio šlamštinių (bullshit) specialybių – akivaizdu, kad problema egzistuoja. Žmonija susikuria legitimus klausimas, kurį liberalai ignoruoja, aiškindami, kad visos egzistuojančios specialybės yra vertingos ir v

Jei nebijotume tiesos, turėtume savęs klausti – kodėl, tarkime, JAV tūkstančiui gyventojų turi 17 kartų daugiau t sukirto rankomis, ir jiems nebereikia jokių teisininkų, sutarčių, ar – teisimosi kultūrą, kai apsisitame teisininkų turime ieškoti atsakymų, jei norime nuoširdžios diskusijos apie tai, kur veda dabartinis kapitalizmo modelis.

Ekonomika

[\(naujienos/ekonomika/4/155259/vilnius_svarsto_trečdaliu_atpiginti_komunaliniu_atliek](#)

[EKONOMIKA \(NAUJIENOS/EKONOMIKA\)](#)

[Vilnius svarsto trečdaliu atpiginti komunalinių atliekų išvežimą \(naujienos/ekonomika/4/155259/vilnius_svarsto_trečdaliu_atpiginti_komunaliniu_atlieku_isvezima\)](#)

[\(naujienos/ekonomika/4/155255/kitamet_turetu_atpigti_elektra\)](#)

[EKONOMIKA \(NAUJIENOS/EKONOMIKA\)](#)

[Kitamet turėtų atpigti elektra \(naujienos/ekonomika/4/155255/kitamet_turetu_atpigti_elektra\)](#)

[\(naujienos/ekonomika/4/155254/v_sapokai_tektu_susidurti_su_sunkiais_kompromisais](#)

[EKONOMIKA \(NAUJIENOS/EKONOMIKA\)](#)

[V. Šapokai tektų susidurti su sunkiais kompromisais, jei taptų finansų ministru](#)

[\(naujienos/ekonomika/4/155254/v_sapokai_tektu_susidurti_su_sunkiais_kompromisais_jei_taptu_finansu_ministru\)](#)

[\(naujienos/ekonomika/4/155249/del_naujo_lufthansa_streiko_atsaukta_beveik_900_skr](#)

[EKONOMIKA \(NAUJIENOS/EKONOMIKA\)](#)

[Dėl naujo „Lufthansa“ streiko atšaukta beveik 900 skrydžių \(naujienos/ekonomika/4/155249/del_naujo_lufthansa_streiko_atsaukta_beveik_900_skr](#)

EKONOMIKA (NAUJIENOS/EKONOMIKA)

Darbo ginču komisija per 3 m. išieškojo 14 mln. euru nesumokėto atlyginimo

(naujienos/ekonomika/4/155248/darbo_gincu_komisija_per_3_m_isieskojo_14_mln_euru_nesumoketo_atlyginimo)

Rodyti daugiau